№ 59. Neue Jüdische Zeitung. II. Jahrgang.

נייע יידישע צייטונג.

דיא „נייע יידישע צייטונג" ערשיינט יעדען מאנטאג אונד דאנערסטאג.

פראנומעראציאנס־פרייז:
נאנציאהריג 7 פל. — קר.
האלביאהריג 3 „ 50 „
פירטעליאהריג 1 „ 75 „

דיא רעדאקציאן אונד אדמיניסטראציאן בעפינדעט זיך:
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואהין אויך דיא פראנומעראציאנס־געלדער צו זענדען זינד.

אינזעראטע ווערדען בייליגסט בעזאָרגט.

ב"ה בודאפעסט, ט' כסליו **Budapest, Donnerstag, 1. Dezember 1881.** שנת תרמ"ב לפ"ק.

ווידער דאס פעסטער יידישע בלאטטכען.

איין עראכטען עס אלס אינזערע בעריפס־פפליכט, זא אונלייב אונס דיעס אייד איזט, וויע־דער פאן דעם פעסטער יידישען בלאטטכען צו שריי־בען, אין וואהרהייט אינזע אינטערעסס־אנס־זינדע, וויען איין עס שטילשווייגענד צוזעהען ווירדען, מיט וועלכ שליעיר בעריעכטיגנג דיעזעס בלאטטכען יעדען אנלאס בעגעטצט, אום זיך אבער דיא יידענטיש לוסטיג צו מאכען, דיעזער אומשטאנד אללין ווירד אונס גיי אינד גיממער פעראנלאססען, דיעזען לישען דיא וואהלפערדיענטע צוכטיגונג צו ערטהיילען. וויען איין נוטט דאצו נעגיראנגען וארען, הויפטאלייד דאדורך, דאס דיעזעס בלאטטכען דורך אבזונד־ליכע לינגעהאפטע מיטטהיילונגען דאס יידישע פובליקום אירעפ־הרט.

איין זאגען אירעפ־הרט, דענן וויען דיעזעס בלאטטכען זיך נוטט שטעטס אלס בע־זאדערס פראמס געבערדיג ווירדט, זא וואהרען דינע אופלאסס־נגען אבערהופט נוטט צו בע־אכטען, עבענזאוויעל אלס טאג דען „אינ־גאריישען אזרעליט" בעאכטעט. וויען ער אבער ווידען שמעפט. — דיעזעס פעסטער יידישע בלאטטכען איזט אבער שרעקליך שלי. עס הענגט מיט ליב אונד זעעלע אן דען נעאלאנגען אונד טהיט דאביי א אונגעמיין אר־טה אד־קס. באלד שריי־בט עס. דאס אין אינגאריישען בלאטטכ דיעזעס אדער יענעס געשריעבען הענגט, באלד וויים עס ווידער פאן שרעקליכע דינגע צו בע־רכטען, דיא דיא קאנצערס־קאנצעליא ערינגען, אונד נא עגרחט דיעס פארט אונד דאס יידישע פובליקום ווירד אין דיעזער ווייזע אירעגעפ־הרט.

אינגע נייע, אבזכטליכע לינע איזט אייך אין דער דיעס־אבזעטליכען מאנטאג־נימטער דינ־זעס בלאטטכענס עגטהאלטען, וויא פאן דעם בעזוכע דעס קלוטס־מיטגלידס אים דאבזעער־מעגאנד נעגשאפען ווירד. דאס בלאטטכען שריי־בט נאמליך, דאס דער קלוטס־מיטגלידד צו דען סטעגאר־דסטען נעזאגטע אנגעגריפען אין אירהון אין „מיינע ווערדען". אין דאבזע בעכטעטיגט זאגטע נע־טראגען, דאס דיא אנגרעגונג דעס סטעגאר־דס, וויען דיא אינגאל אלס דאבזעער אנגעשטעללט ווירדען, נוטט דורך בעגרענגונגען אין אירהון אין מיינונג בעאגטיגהיגט ווירדען. קראפט מיינס נייעסטען ערלאססטעס זינד א דיא אינטערעסע־דען פעראפפענטליכונגען דיא אירע מיטטעל־נגס־נעגיגדע קלוטס־שטיערן צו ליי־סטען, הערזאך ווירד דאס אבזעל דער טרעי־נונג אומגאנגלך נעמאכט. — —

ווי ווירד דענן נוטט זאפאר עערקענגען, דאס דיעס אייגע שליי־לינע דיעזעס בלאטטכענס אזזט. ווי וויססען עס אים פעפעראלאסס־מטער קוططלע, דאס דער קלוטס־מיטגלידד דאס דאב־בינער־פעמיגאר (יעלכעס נעכבריא נעזאגטע קוים אין מנין „אדענטליכע הארער האט) דעס־האלב בעזוכטע, ווי לע ער אסמע־קואס נעמאכט ווארדע, דאס אין דיעזעס אינשטיטוט נע־ר־מאנזיר־ט, דאס הייבט אללעס דייטש אינטערעסטע ווירד, ווייל דיא פאפעססאר־ען אבזבערהופט צוויטטס אים מחברען אונד באה־מען הערהער אינגעוואנדעט. קיין ווארט אינ־גאר־ש וויססען, דער קלוטס־מיטגלידד אללטע זך דאהער בלאס דיעסבעצעגלך פערזאגלך בעגיסטרט פערשאפפען אונד ערמאהנען דיא פאפעססאר־ען, דאס זיא אין אינגאריישען נוטט ווערקען מאנגען, — אבער ערגענגען אונד דער־גלייכען שפאר אר עראך קיין ווארט.

ווי פאגען נון: קאנען מאן שטילשווייגענד צוזעהען, וועגן אין פאפעסטהעדענע יידישען בלאטטכ פיר יידישען געלד דאס יידישע פובל־קום אין דיעזער וויזע אירעפ־הרט? גיבט עס מעגשען מיט יידישען גע־היל, דיא אין דאלבעס פארגעהען גיבט עפפארט? אונד ווייטער פאגען ווير: איזט ביזהער פאן דען היעצו בעריפענען מאנגערן עטוואס בעשעהען, אום דיעזען גע־זעטל־לען, דערען זובערע אבזבכט קיינען צווייפעל איפקאפמען לאסט — דאס אנזווערק צו לע־גען? איזט ביזהער דאס יידישע פובליקום אין גע־אגיגעטער וויזע אבער דאס טייבען דיעזער געשאפפענהייט אין פאלאר אין ווארדען?

נין!

אונד ווير מיססען דער אר־טהאפקסען לאנ־דעס־פערטרעטונג דען פארוואורף מאכען, דאס זיא דיעבבעצעגלך איינע גראסע אינטערלאס־סונגס־זונדע בעגאנגען. ווי וויססען, דאס דיעזע הערדען וויכטיג, זעהר וויכטיג אינגעדען צו פערזוכהען דאבזען, זאלבע, דיא אין אינטערעס־סע דעס בלל ישראל אינאיפשבבאר דזר. אבער זעלבסט אינטשטען דער אללעריי־וויכטיג־סטען אינגעלעגענהייטען האבטען זיא אייך בע־בעגלך דעס טרייבענס דיעזער לייטען אין אינ־גע דער רבנים דאס יידישע פארק אויפקלאר־ען מיססען, דאס דאס פעסטער יידישע בלאטטכען אין־ין דאנגאן דער נעאלאנגען איזט. — נור זא פיעל, אונד דיא אהרהון הוהרס ווירדען זאראגן וויססען, וואס זיא אין טהון האבען. דאס פעסטער יידישע בלאטטכען אונד אנדערע אין־ין אלס אין אינגאריישען אנגעגריפען אונד אנגעגרי־פען ווירד אונד אין אנדערען

שאפּזאללע. דער אומזאטץ וואַרינט דער פּער-פלאָסענגען וואָכע בעשאַנד אין צירקע 300 מעטער-צענטנער וואָללען. מאַן בעווילליגט פיר מעטשעלאַנישער גראָבען וואָללען. מאַן בעווילליגט פיר מעטשעלאַנישער פיר סוך 88—90 נולד, פיינע נבריגסאַיינצוויישוי, זאַמ-מקרוואָללע 90—92 נולד, פעטסער באַדעוו-אַרישער 65—70 נולד, אָרדינערע בראַראַיער צווייטער, זאַמטער וואָללע 50—52 נולד, פיר פריטע וועבענבערגער צינאַ-שווּוואָללע 83—84 נולד, באַנאַטער צינאַ, פּערעדעל מע 64—65 נולד, אונד באַנאַטער צאַקעל-שווּוואָללע 43 ביז 44 נולד, פער 56 קילאָ, דיא פייטע זיבד ענגען דען יינגסטען מאַרקט, אַן דעם דיא פעטסערע ענגדענען דער אויסלאַנד אונד בעריינט פון אויסדרוקע נעלאַנגטע, אונפּראָנדעדט. האַדערע פאַרדערונגען וועד-דען זייטשען דער קייפער נכט בעריקוכטיגט.

פאַבריקסמאַטץ נעוואַשענע וואָללע 2 נולד, — קר׳ ביז 3 נולד 15 קר׳ פער קילאָ.

פּעלליע. דאַס נעשאַפט בלייבט אויך דיעזע וואָכע איין אונגעבראָכענס אונד דערדען פאַרוואָכענטליכע פייטע וויללינ בעצאַהלט. דיישטשוואָללינע פאַן 2 נולד, 80 קר׳ ביז 3 נולד, 50 קר׳ פער פּאַאר. פערבישע פאַן 135 ביז 165 נולד, פער 100 פּאַאר שטיק יע נאַך קוואַלישאַפט. מאַצעדאָ-נישע 45—46 נולד, פער 56 קילאָ.

קאַרטאָפּעלן מיט 2 נולד, 80 קר׳ פער מעטער-צענטנער.

האָלץ הייטע. אונגאַרישע קוהבייטע 111 ביז 116 נולד, טראָקענע אָקסנבייטע 113—117 נולד, פער 100 קילאָ. אונגאַרישע פּיטשלינגע 120—130 נולד, באַנאַטער קייטשע 130—145 נולד, דייטשע קוהבייטע 116—117 נולד, יאָסטייטע 9 נולד, 50 קר׳ ביז 10 נולד, 50 קר׳ פער פּאַאר.

האַנפלזאַאַט צו 8 נולד, 50 קר׳ נעשלאָסענע. גע-זונדע וואַאַרע 9 נולד.

האָניג. באַנאַטער גלעטשערטער 32—33 נולד, וואַכסהאָניג 30 נולד.

ווייטשטיין. בעסטערע וואַאַרע 54—65 נולד, נעריג-נערע 55—55 נולד.

קנאָפּעערן. אונגאַרישע פּריטע-וואַאַרע 17 נולד, וואַכס. יאָזעוויער 121—122 נולד, סלאַוואָניישע 125 נולד.

ווייגען פּריטס-פּייזע.

ווייצען. מהיים. 77—78 קילאָ 13 נולד 10 קר׳ ביז 13 נולד 30 קר׳. פער מ.-צטר.

קאָרן. אונגאַרישע 67—71 קילאָ 9 נולד 20 קר׳ ביז 9 נולד 60 קר׳ פער מ.-צטר.

נערסטע. סלאַוואָקישע 9 נולד — קר׳ ביז 10 נולד 50 קר׳.

קוקורוץ. באַנאַטער 7 נולד 40—45 קר׳.

האַפער. באַנאַטער 8 נולד 20 קר׳ ביז 8 נולד 25 קר׳ פער מעטער-צענטנער.

רעפס. באַנאַטער —.— ביז —.— נולד קאָהל 14 ביז 14 נולד 25 קר׳.

לאָנדאָנער-צייטונגען פאָם 26. נאָיועמבער:

בּרודאַפעסט:	55	86	63	27	77
לינץ:	40	51	30	9	6

קאָרעספּאָנדענץ דער רעדאַקציאָן.

הערן מ. ר. אונד מ. ע. אין פעסט. וואָס ווייר בע-צייכלן דעם פעסטער יידישן בלאָטעכענס נעשריבענען נאָטיץ, דאָס דיעזעס בלאָטעל פיר פּהיליעריס יידישע נעלט פיר דיא נעלאָגען פּראָפּאַגאַנדע מאַכט — האַל-טען ווייר אויסדרוקס. דיעזע טהאַטזאַכע לאָסט זיך מיט איינעם „שטעטל“ נכט וועגענשטעלן. וועגן אזלא אונשאַטאַ אונס צו ווידערלעגען, איך צו רבי ר׳ יונתן פערגליכען. זע איזט דיעס איין מאַסלאָזעס חציפות! רבי ר׳ יונתן וואַר איין אָרמער, עהרליכער אונד גע-לעהרטער מאַנן, דער דורפסט זיך פּהיילן נכט מיט יעדעס אבגעבען, יאָ, פיינע הערען, רבי ר׳ יונתן האַט שבת נעהאַלטען, ער איזט אם שבת נכט נעגאַנגען אויפ׳ס איין שליטען, ער איזט אם יום כפור נכט הינבערינג-אַדהרען אויף דיא מאַרגאַרעטען-אינזעל. אום דאָס פריפּות צו עסטען. ער וואַר איין תלמוד חכם. איהר אבער, וואָס ווייר איהר? אייערע תורה איזט קיינע תורה, אייערע חכמה איזט קיינע חכמה, אונד איהר וואָנט עס, דען הייליגען נאָמען דעס רבי ר׳ יונתן אויסצושפּרענגען אונד זאָגט דאַן נאָך, דאָס איהר איך שאַמט? — פערוואָהר דאָס האַבט איהר שלעכט געזאָגט. וויא קאָנגען יך אַנ-פערשאַמט שאַמען?!

פּראָטעסטאַנטישער רעדאַקטער
יקותיאל הלוי לעדערער.

וויכטיג פיר רעגאַליענפאַבריקאַנטען!

טרעבער-עסטענען, סליוואָוויטץ-עסטענען, רום-עסטענען, אָלעד-עסטענען אונד אַלעד לעקאַר-עסטענגען אונד אַלעד צור ערצייגונג פאַן יינסטענען געטראַנקען איין קאַלטעס וועגען אַהנע אַפּאַראַט bei **Arnold Watterich, Budapest,** Fabriklager: Tabakgasse, vis-á-vis dem isr. Tempel

מאַנופאַקטאָר-בּיבער אין אַלעד שפּאַנען גראַסס. יייגלאַרפּילפּער, יייגבאַקטעריעס. יייג-פּערמעהרונגס-עסטענען, יייג-יייסט, עגמוטפּרונגס-פּילפּער, גלוצערען עסט. צור יייגמאַניפּולאַציאָן.

☛ הימבעער-וואַסט אונד צינ-אָנגס-וואַסט בילליגסט.

☛ נייאַ-נטרעטענדע אבאָנענטען ערהאַלטען דיא ביז הייטע עשעטענען פּאַרטעטע נגען דעם אַלעד עשאַמס: „אַלגען אייגער פּעפּעל-טען פּרעטענגען“ נראַטס נאַכגעלעגערט.

לאָקאַל-פּעראָנדערונג.

איך בעעהרע מיך, דעם פּ. ט. פּובליקום אין דער פּראַיינינג האַפּלכסס אנצוצייגען, דאָס מיינע וואָהנונג זיך עטצט אייך דער וואַשענגער-רינג-שטראַסע נומ׳ 7, 1-טען שטאָק בּיים גאָלדענען A B C בעזינדעס.

אכטונגספאָלל
אשר יוניקלער. 2

הייראַטהסלוסטיגע

הערערן אונד דאַמען, וויא אויך עלשערן, וועלבע הייראַטהספאָהיגע קינדער האַבען, מאַגען זיך אַן נעפּערטנעס פּערטרייוענפאָלל וועגדען, וועל-בער הויך נראָסע בעקאַנגשאַפט אין דער לאַנע איזט, יעדעס נאָך וואָנש אייגע פאַרטע אייס-צוזוכען, נור ווירד עדזוכט, יעדער מאַנע זיינע פּערהאַלטנעסס אנגעבען אונד אייגע נעכהר פאָן 1 נולדען צור בעשטאַטיגונג דעם בּרייפ-פאַרטאָס אייגענדען, וועריך אין יעדער אייגע קוישטינג אונד נומער עהרהאַלט אונד פּעריז-בערט זין קאָנען, בּיגנען קורצעס אייגע פאַרטע צו מאַכען.

Aron Gerson
Siebenbürgen Deés.

דיא נייעסטע ערפינדונג

איזט דאָס נאָך פּראָפּעסאָר באָאנד אייס אמעריקא נייע פּערבעסערטע פּלאָסט-שע בּרוכבאַנד פאָן אַלי-ליטעער. זאָוואָהל פיר הער-רען אלס אויך פיר דאַמען אונד קינדער; וועלבעס אייס אהנע עדערען אין דיינעע גומט קונסטליך קאָנשטי-אירט אונד דאָס דען צוועק. דאָס עס וועלבסט דיא פּער-אלעטעסטן בּיינע אין קוראַטעסטער צייט אין דיא נוילינג לאַנע בּרינגען.

פּרייז: אייגזאַצט פאָן 6—7 נולדען, דאָס-פעלסט פאָן 10—15 נולדען. פיר קינדער אום דיא האַלס-טע בּיללינער.

נאָכעס לאַנער אין מוטטער-שפּרעכען, ליטס-באַל-טטער, בּעטטס-אייגלאַנען, נומטס-שפּרעכטפּאָן אונד אַל-לער נומטס-וואַרטונג-אַרטיקעל. — בּיטע בּריף-באַנדערן בּיט-טע אנצוגעבען, אָב רעכטס, לינקס אדער דאָפּפּעלס, זע אייך דיא לייטטייטע. 6—6

☛ בּעטטעללונגען מוטטערטס נאָכאַהטע אינ-נעהמען בּיא

MORITZ POLLITZER, k. k. Bandagist, Budapest, Franz Deákgasse.
Filiale: Königsgasse Nr. 8, neben dem Orzi'schen Hause.

בּודאַפעסטער באָרזענקורזע פאָם 28. נאָיועמבער.

לאָזע.	קר׳	בּל.
1854יער 4פּערצענטיגע שאַאַטסלאָזע	122.50	—
1860ער „ „ נאַנצע לאָזע	133	—
1860ער „ „ האַלבע „	133.50	—
1864ער שאַאַטסלאָזע צו 100 נולדען	173	—
1864ער „ „ צו 50 „	171.50	—
קרעדיטלאָזע	178	—
לאָנדאָנער-פּאַאַרטס-לאָזע	112.35	—
אונגאַרישע פּראָמעסע-לאָזע צו 100 נולדען	121.50	—
דרעסדענער האַלבע צו 50 נולדען	121	—
פּרייסהאַל לאָזע	111.40	—
וועגעד-לאָזע צו 5 פּערצענט	134	—
קלאָזע דער אונג. וויסאַאַטס-באַנק צו 5%	103.25	5
קלאָזע אַלגעמע. באָדענקרעדיט צו 5%	103	—
דרעסדענער צו 5 פּערצענט	101.50	—
דער אונגאַריש-גאַליציער	191.50	—
דער נאַדראַסטאַאַטס	166.50	—
אָסטערייכישע קרעדיט-אַקציען	360	—
אונגאַרישע קרעדיט-אַקציען	358	—

גאָלד-קורזע.

וילכער-אייגע	100	—
דוקאַטען	5.60	—
אָסטערייכישע-אונגאַרישע פּ-גולדען-נאָטע	9.37	—
שטיק (20 פראַנקס)	9.37	—
נאַפּאָלעאָנדאָר	5.70	—
דייטשע ריישסבאַנקנאָטען	11.59	—
20פראַנק-שטיקע	1.26	—
יוגאָסלאַוויאָנע מאַרקע-נאָטע		

ווערטה-פּאַפּיערע.	קר׳	בּל.
אונגאַרישע גאָלדרענטע	119	—
אונגאַרישע אַפּיער-רענטע	88.60	—
אונגאַרישע נייגרענטראַסטונגען	98.50	—
מעטעליק-באַנאַטער	98	—
יינבגבריגישע	97.50	—
גאַליציער	102	—
בּוקאָוויניער	100.50	—
אונגאַרישע אייזענבאַן-אָבליגאַציאָנען	133.50	—
דייטשע אייזענבאַן-קאָנסאָלידאַציאָן	96	—
פּאַאַרשיריע דער אונגאַרישען באַנקעקרע.		
דער-אונגאַרישע צו 5% פּערצענט	103	—
דרעסדענער אונג. וויסאַאַטס-באַנק צו 5%	103.25	5
דרעסדענער אַלגעמע. באָדענקרעדיט צו 5%	100	—
דרעסדענער צו 5 פּערצענט	101.50	—
דער אונגאַריש-גאַליציער	191.50	—
דער נאַדראַסטאַאַטס	166.50	—
אָסטערייכישע קרעדיט-אַקציען	360	—
אונגאַרישע קרעדיט-אַקציען	358	—

פּרוכספּרייוץ דער קאָנהאַלע פאָם 28. נאָיועמבער.

זון-נאבלן ערשטאבען אונד זייער באאַרשאַפט פאַן 40 גולדען בערייטט וואָרדען. דער מאָרדער איזט נאָך ניכט אויפגעפונדען.

* (איין שווערלעבער אינגליקס פאַלל) האט זיך — וואָס אין קאַשוי געמעלד. דעט זיזרד — מאַנטאַ נאַכטס אין דער שטאַדט אַבאַש ציונגטאַנגען, אין פאַסט-מיסטער, וועלכער זיינע צווייא קליינע טאָכטער מיט זיך האַטטעט אונד דיא פאַסט-ביטעל פאַן דעם עפערעסטער צום קאַשייער צוג צו ביינענען האַטטע. וואָרדען איזט דעם נעלייזע צווישען ביידען צוגען מוטטער אין זייער אַרבייט פאַן איינעם לאַכטס-וואַגגאַן אַבערפאַהרען אונד אין דריי שטיקע געשניטטען; דער פאַסט-ביטעל, דער 1200 גולדען עונטהאַלטען, וואָרדע אין צוויי שטיקע געשניטטען; איינע קליינע טאַכטער דעם פאַסט-מיסטער אבער קאַם אונטער דיא אַדער אונד פאַסטען פון.

* (דער פאַסטווילל פאַרט פאַן ראַם.) דיא בערלינער „נאַציאָנאַל-צייטונג" האַלט זיך — וואָס אַנדערטבאַר. דאַס דער פאַסטווער דער פרייסישען רעגיערונג דען וואוינט צו ערקענען נגעגעבען האַבע, זיינען זשון דעמנאַכסט נאָך פילדאַ אין דיטשלאַנד צו פערלעגען. דיא פאַהרער דעם עצטענטום ערקלאַרען איך פאַר בעשטאַמטעטע דיזוזע נאַכריכט דיא אינהאַרט, בעשטאַטיגען עראָך. דאַס צווישען דער קוריע אונד דער דייטשען רעגיערונג פערהאַנדלונגען וועגען וועדערדערשטעללונג דער יעשלעכען מאַכט דעם פאַסטעט שוועבען.

* (דיא וועלטערהטעט שוישפיעלערין סאַראַה בערנהאַרדט בעליידיגט.) מאַן טעלעגראַפירט אים פאַדרעלאַגיק: סאַראַה בערנהאַרדט, דיא בערהמטע שייספיעלערין, קאַם אם 25 נאָוועמבער דיער אין אונד וואָרדע אם באַרנהאַפט גלאַנצענד עמפפאַנגען. אבענדס שפיעלטע זיא אין מרגאַטע. ביים נאַכהייזפאַהרען אבער וואָרדע אַדר זיאַנגן פאַם אַפּאַבל מיט שטיינען בעוואָרפען. מאַנס דאַרויף, אם 26. נאָוועמבער, בראַך איין וועדע-ראַראַלל אים. דעמסטען צוגע דאַדזען לייטטעט סאַראַה, דיא ווידן. ביטע דיא אינוואַלנער אים אונד דיא ווידן פערטהייטען דאַס אונד דיא מדאַמעטער-וטמצע. פענסטער-שיבען וואָרדען אינגעשלאַגען אונד דיא דייטשען וואָרדען מיט שטרעמען אונד פלעדערונג בעדראָהט. עס הערשט נאַראַט איפערגעזען, דענן,

דעם נאַראַטען — דער וועגיער האַט מיר זיא פיעל שאַנדע אונד נעטאַ פאַן וויינעם עדלען ערצעהער אונד אַרמונד ערגאַרדלי. דאַס איך בלילדך שאַטטע. דען האַנדע שטעלטען מאַנן קענגען צו לעבען, וועלכער אבער דיא פאַראורטהילע נעגען גלייבענגענאַסען ערהאַבען איזט.

דער נאַראַ פערזיגטע זיך.

„וואָס פיר איין אַפּקע איזט דאַס — פאַגאַט עי — וועלכעס דיא דאַבען הערבייגגען לאַסטען?"

דר. אלבשוז נעריגטע אין פעיעלעגענהייט: „וויינך אבער ראַט דאַס אַפּקע. נאַרט דאַס נעגעס-בוך, דען טלית אונד דיא תפלין הערנס אונד צייגען זיא דעם נאַראַן.

„איך האַבע — וואָגט ער — דען הערין דאָקטאָר ערזוכט. מיר דיזוזע וואַכען צו פערשאַפען, וועלכע דער יודע אום נעבעגען בייזטט.

ער נאַרט דען אונס פיינער וויינען וועלכע נעוויבסען טלית אונס דעם ווידענען בייטעל, עגעשאַלטעגע איהן אונד שפּראַך:

„זיעה, ליעבער אָקעל, דאַס איזט דאַס מיט שוי-פאַדען (ציצות) פערזעהענע נעוואַנד. אין דאַס ווירד יודען אונס הילגען; הייער זינד דאַ פאַרלאַסטערע (תפלין). אין וועלכען דיך אבשנעטטע אונס דער הייליגען שייס-בעפיגדען; ווירד בעפעסטיגען זיא אין מרס אונד קאָפּף. אום צו צייגען, דאַס ווירד אונזערע קראַפט אונד אונזערע נעדאַנקען נאַטט אונזערטעגען; אין דיזוזע נעבעטע-בוכע בעפיגדען זיך אונזערע נעבעטע אין אלט-העבראַי-שער שפּראַכע, אין דער זיך נאַטט דעם מאָזעס אַפּפּעגע-נאַרטען."

„פוי, פוי! — וואָגט דער נאַראַ — איך פערשטעה דיך ניכט, איך בעגרייפע דיך ניכט. עס מוס דאָך פען זיהלע, אום איהן עמפפאַנגען צו קאָנגען; זיא ליעס איהן בטשען, דיך איינע צייט לאַנג צו נעזוהלדען אונד איהר איינען צייטרען פאַן אַנט אונד צו נאַנגען; דאַ-מיט זיא זיך אַפּלעשאַפרט וועדער ערזאַלץ.

אלס הייריך איך זיין צימטער צוריקגעקעהרט וואַר, קאַם נאַראַ אַשטרעגען. אים איהן צו בטשען איהן אַנ-דערן מאַנטע נאַך דאַס צו בעגלייטען. הייריך האַפּפּטע דיא וויינע שאַראַט נאָך ניכט נעזעהען. ער קאָנגטע דא-הער דיא בטשע זיינעס פאַפּטיליכען פיינדעס נכם אב-שלאַגען.

אלס נאַראַ שטרעגטע מיט הייריך איין יאָם אנגע-קאָממען, נאָך דעם נאַטט-הפּאַע פוהר, זאַהען זיא איך דען באַלקען דער הייזוס איינען הערן אונד צייגען דא-מיט אַן שטאַנדע נרייסענד צו-ווייטעטע. הייריך ערגלייכטע. אלס ער דען פרייסטען וואַלדסהוס-יימבאַר נעגגאַס פיי אונד אַבגעטע ערקאַנגטע.

„אָקעל — רעדע ער — דאַס איזט אין אַנגענקאַר-טעטע שפּיעל: דאַס אַנגעבליכע אונזאַהלען מיינער מוטטער, דיא ווייזע נאַך דאָס. דיא אונזיקערהייט דער פרייסליכען אַמאַליע. . ."

„וואָס דיא דא נעשפּיעלט ביזט, יונגע — אַנטוואָר-טעטע דער ווייזע — יעטצט בליכט דער ניכט אביריג, אום טאָטע מיינע צום קאַנגען שפּיעלע צו מאַכ. ן. אינ-נעגס, וואָס רעסקרעס דיא דאַביא? דיא ווערלעגסטע איינע וואַכע אַנגעגנאַמען פון פיינער נעגן. ליעשאַפּ. דאַביא אַנגעגנאַמען, עגעגן דיא פריי-עגסטען זיא אונליעבענגסווייזדיג וויא מאַגלעך צו זיין. וועגן דאַגן דיא פרינעגסטן ניכטס פאַן דער וויכטיגען וויילל, דאַגן ווירד פון דיר אַם אַן ליעבסטער וועדערן, דען וועגנשען דיינער מוטטער ווידערשאַנגד צו ליעסטען.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

אַבייאַהל עס מאַמענטאַן הוהנער איזט, ווירד דאָך איינע צייטליכע ערזיאַלטע בעפיעהלונג.

* (דער ענטלאַרפטע מאָרדער ראַנגטל.) אים מרעמס ווירד פאַם 27. נאָ-ועמבער נעמעלדעט: דער מאָרדינקט דר. האַל-לער איזט הייטע צו אינפערנירטמונג דעם רויב-מאָרדערס ראַנגטל אים וויינע הער אנגעקאַם-מען. ראַנגטל לייגט זיזט מעדהערין יאַבען אים עגמאַלטע אין דער שטראַס-אנשאַלט שטיין קלאַנגטע ראַנגטל פאַרטוואָרענער אבער קאַפּפּ-שטעריג. ראַנגטל ערזיכטע אים שטאַלע דען וואוינט נאָך בעגנאַדיגונג, ווייל ער. וויא ער זאַג-טע, זיך דרכטען, אים שטראַפ-הויז שטערבען צו מוסטען.

*(דיא וואַהלפערדינגטע שטראַפע מאַמטע.) ווירד האַבען ווייגע-צייט אבער דיא בלטעטינג וועדע-קראַאַלע אין שיעבעלבען (דייטשלאַנד) בעריכטעט. ען ווירד הייביבער אַלגעגעדעס נעמעלדעט: דער נערכטס-האַף צו קאָסלן האט דיא טהיילנעהמער אין דען וועדע-קריאַלען אין שיעבעלבען אין אַלגעגעדער ווייזע פערארטהיילט: איינער דער אנגעקלאַגטען ווירעלט צוויי יאָהרע; איינער דער אנגעקלאַגטען אין אַדרע, פיער יאָהרע. אַלס יעץ 18 מאָנאַטע קרקקע; דריי אַרטהאַלטען יע איין אַהר אַרט אַלע אבריגען 4, 4 אונד 8 מאָנאַטע נעפאַנגנעס. איינע ווייטע וואָרדע צו איינעם יאָהרע צוגט-הוז-שטראַפע פערארטהיילט. — מערקווירדיג איזט הייבבייא אַלגעגעדע אינפערינג איינעס צוי-גען, נאַמענס קלייגע. עי זאָגט: „דיזוע אנגע-קלאַגטע האַבען וואָהל פיעל שאַנדע בעריכט אונ-גען דיא יודען פערארבט. אַלליין מאַן זאָלליכט דיא דענגאַך מאַגלעכסט מילדע בעשטראַפען. זיא וואַרען יא אַאַן דען אנט-סעמטיגען ערדעלט-פהרערען פערלייטעט. דיזוע אינוויסענדען מעגע-שען גרייבען ווייקלעך אים אינטערעסט דעם שאַאַטעס צו האַנדעלן. וועגן זיא דיא יודען צו גרינדע רעכטען. האַבען יא וועלכסט גייטטליכע אַאַן דער קאַנצעל העראַבט נעגען דיא יודען גע-הענצטט!" — דיזוע צייטע האַטטע נעגיס רעכטע. עס איזט ווראַהרליך בעריכטעלדיג, וועגן נר הייר אינוויסטערע, פערפיהרטע אַלק בעשטראַפט ווירד, וואַהרענד דיא הייסס-הענצטע אונד ראַ-דעלס-פהרער אינבעשטראַפט בלייבען. אין שטאַקער, אין הענריצי אונד דערגלייכען לייטט אַלטען אינגע יאָהרע קערקער ערהאַלטען. מאַן קאַנן דאַגן נעגיס זין, דאַס זאַאַגען דאַס

וואַהל עשוואַ אין דעם בלוטע דיעזען אלטען אַאַלקעס שטעקען. דאַס דער יודע נכט אַלליין אַטטער יודע בלייבען. אַנדערטהייל אים אַנדערען יודען אונד ווירד. וועגן ער אינטערעסט האַט, עס צו זיין!

אין בייאַלגער ערשיען אונד באַכטעט דעם נאַראַן אין בייאַשפּיעל. עס וואַר באַאַשאַפט אַבע דער פרייסטען מאַגשטוטשטיג. דער נאַאַ האַטטע זיינע אַ-קוגסט אין פלאַרענן דער פרייסטען מטשטרוקען לאַסטען. אונד דיעזע לוד איהן יעטצט אין, זיא אין אַדרען גע-מאַכען אויפטוהען. דער נאַאַ פערבאַטעדעט זיך פאַן דיא ווייזע אונד דעם אבבגיגער אונד אַלטען דעם קלעלנער.

אלס ער זיך עגטפערנט האַטטע, וואָגט דאָקטאָר אלבשוז:

„האַבע איך עס איהנען נכט פאַרהיסגעוואַגט, מיין לייבער פריינד: מאַן ווירד נאָך מאַנכערלייא אנשטע-נגנגען מאַכען, זיא אין אירדעס עגטשלוסטען, זיך בלייבען צו וואַהלען, צו ערשטטערן. אַבערען זיא אים אונד בלייבען זיא בעגטע."

„איך גלייבע, זיא האַבען רעכט — אַנטוואָרטעט הייריך — מיינע מוטטער ווירד דען נאַראַן שטרענגשטען בעשטיממען. אַלל זיינען אינפלוס אויפצוביעטען. מיך אויהרען פאַאַגען נעפיגט צו מאַכען. אַלליין, איך בין גע-גען אַלליעס זיא האַרט וויא שאַאַהל."

„זיינן זיא נכט ערזיעדטכליך. ליעבער פריינד! מאַגע דער אַלטטעטע נאָטט זיא שאַאַרקען אונד זיא ערע פערזוכונג אינבעוויזנדע לאַסטען."

* * *

אלס הייריך זיך אבגעגען בייא הייריך מוטטער אַנ-מעלדען ליעס. וועוועדט ער נכט פאַרגעלאַסטען. דיא פרייסטען ליעס אירהם זאַגען, דאַס זיא זיך צו אַנגעגרי-

גע נאטשט, דיא פאר 12 יאהרען ערבלינדעטע, פערגיר 3 זאהנע, 12 טאכטער, 12 עקעל אונד 18 אור-ענגסעל פאלגטען דעם צוג, שעער אר-ביישטעט נאך ריסטע בין וועגע טאגע פאר זינגעס טאדע. קראאקטערסטיק פיר דיא נים-טעס-פריישע דעס פערשטאנדענען איזט דער אומשטאנד דאס ער אים 80 לעבענס-אהרע דיא אונגארישע שפראכע ערלערנטע אונד זיך דיעזעלבע פאלגשטאנדיג אנא'ינגעטע.

*(וואהרים שריטעטדער שטאאטס-אנוואלט ניכט גענגען דיא יודענ-העטצער איין?) דיעזע פראגע שטעללטע אין דער געסטריגען ריסטאאגס-זיטצונג דער דע-פוטירטע פאלא'נ. עס וואהרדע נאמליך פער-האנדעלט אבער דיא אוטשעלעפרעגע דעם דע-פוטירטען דער אר'סערסט לינקען, הערן סא-לא'. הערר סאלא האט וואהרענד דער הייר-גען וואהרלען אין דיא וואהלער אין אין אינגע פראג-וויינג-בלאטטע אינען איפרוף גערבטעט. דיעזען איפרוף האט דער שטאאטס-אנוואלט בעאנ-שטאנדעט אונד גענגען סאלא' דער פ-עס-פ-אעגע איינגעלעטעט. נאכדעם אבער ירדער דעפוטירטע דורך דיא „אומסיטצאם" געשטעטט איזט, קאנן מאן זיינע פיזראגן ניכט אנטרעפען, אינזאלאנגע פאם פרייסטאנדע אין אומסיטצאם ניכט איפגע-האבען ווירד. אין דער געסטריגען זיטצונג זינדע דאר-בער פערהאנדעלט אונד דער דעפערענט הערר סלאיר האט דיא אוספאלגנגס דעם דע-פוטירטען סאלא' דעם דיעזע בעספאלגען, האנגעגען האט דער דעפוטירטע, הערר פאלאני, געשפראך בען, אינדעם ער זאגטע: „איך בייטע דאס גע-ערהטע הייז, דאס דער בעאנשטאנדעטע איזט רוף פערלעזען ווירדע, אונד דאס געגרהטע הייז קאנן דך אבערצייגען, דאס שאן פיעל שאפפערע דינגע קוגאנזס ווארדען, אהנע דאס דיא בעהאר-דע איינגעשרטטען ווארע. עס שיינט, דאס אים פאר'לינגענדע פאללע פערזאלכע גרינדע אב-וואלטען. דער שטאאטס-אנוואלט בהרהיפטעט, סאלא' אבער קלאططע-דאס פערבייטען, דאס איזט אין דעזעם איפרוף ניכט צו פרגען, מים מאן דיא נכם אנטרעטען, דאס הייר פערזאלכע גרינדע פאר-ברעכען, וועגן מאן זיך ערא'נגערט, דאס דער שטאאטס-אנוואלט זיך ניכט בעיאגען פרגעט. אין דער דיס לאנגעגס סטטגמאטש בע-טר-עבענען וודעי-העטצער איינגעשטאנען? אונד דא ווירד דאך ווירקליך דער פלאططע-דאס גע-פערדיגט! איך בייטע דאדער, דאס גערעכטע הויז מאנע דען אנטראג דער אסלעפעזונג דעם הער-ן סאלא' צו-ריקזיזען." — עס ווירד בי אב-געשטممט אונד דיא אוסלעפעזונג סאלא'ס מיט 116 גיגען 100 שטممען בעיזעללטס.

* (איין בעדויערלעזונג דער מאנארך.) דורך דיא נייסטען פעשטאסבור-גער נאכרכטען ווירד דיא גפפאלנטע פערשוואר-רונג גגען דען רוסישען מאנארך בעשאפטיגט. דער קאיזערלעכע פ-אלאסט אין נאטשינא זאלל-טע דורך איינען מיט פולפער אונד שפרענג-שטאפפען גגפללטען לופט-באללען אין בראנד גגשטעקט אונד דיא קאנזטרולבך אבסאמלע עגט-פרהט ווערדען. דיא אנגפסרטטען מאשינגרינ-בעווגזען. דאס אללעס אין בעי-דען טשאפ ווער. דער פערראטה ערפאלגט דורך איינען אנאר-מען בריעף איינעס פערשווארערס. אין שטארק דען פערהאפטטען בעפינדען דך אין פאלליצ-שעף אים דער פ-אייזען, צוייא טאבאטע דאדערבעגאנ-שטאאטס-בעאמטען, צוייא יידישע קוגלישע אונד מעדרעע שטודענטען. — צאר אלעקסאנ-דער III. זאללטע ערסט נאך דען יאהרע ווירד-נאכטען, אללע אנגגעאדר מטטע אנגעגר, נאך פעטערסבורג צוריקקעהרען אונד דיא פעטס-טאדע נאך אין נאטשטע צוברינגען. הונדערט מאנן אין אסערלעזענע פאלדסטען, דיא דאנזע-נאנגטע פאלאטס-פאלדציא, פאן דעגען קוגיעל-ענגגער אלס 50 דובעל גגהאלט מאנאטלך בעגגעהרט, זאללטען אלס שאוגגר-ענגגע אונד אנדער מיסר דעם מילטאר דען דערהייטס-דיענסט אים אנשטאאפפ-פאלאטס אבערגעהמען. נאך דעם נייעסטען אנשטטגאנד דיעסטע דער צאר אידאך מים זא באלד נאך דיעגר הייפס-טאדט צוריק-קעהרען. — דאס אבערגעגס דעזעס נייעסטען אטטענטאט דערבאגס זא נאגגען אינע-ראטטען קאם פיר יעגע דיא ניכט מיט גגיאלטא בלינד דיין יזאללטען. דאס בעיזייטס אינע בע-הייס פאם 24 ד. דאדערטע פעטערסבורגער קאר-ספאנדענען, וועלכע אהולבכעם שאן דאס מאלס פאר דער פערבוגגעטע. אין דיעגער קאר-עספאנדענען ווירד אין גאר דיסטערעס בילד פאן דען טרייבען דער יזראליטיאנאר פאר-טייא אין רוסלאנד גגשריאבען.

*(פערזשעשוינדלער אין ווען.) דיעס איינגגען יאהרגגן טרייבען דך אין ווען צוייא פערזונע אומהער וועלכע שווינדליגן אונד דיעגשטאהלע פעראבגען. דיא בעידען, מור-באנבעי אלבכנעראוי אים טארבים גגען אנגעשאאמטמען אפאלע, דיא לעטצע פיר דיא יעלגיאן, אין וועלכער איך ונגאגרין בין, דיא מין פע-האלטען בעשטممטט.

„איך פרעשטעהע דיך אומטע וועגגע. יגגע!" — יאנאש נראף שטרגנשוס — האבע אין דיר ניכט אינע דוראאגגס פרייזגגגע עצרעזונג גגעבען לאططען. אבע איך דך ניכט גגלעגרט. דיא יעלגיאן אלס אינע אי-סטע אין דך גלייכגלטיגע אפרס בעפאططען? וואס ווייסט דא אפן אין דך אינד דערגגוסטס?"

„דוא ווייסט דך ראגגען, לעבגע אקקעל. דאס איך אים פאר'ינגן יאמטע אין האבבגרג אינגן יודען אים ייבגע-הגדען בעפרייסט. דורך דעזעס ערגגינגס בין איך פיל-לאך גגס אין אין פערבגרגנגס גגקאמגען. אונד האבבע יאמרהל דען שאמגס אלס אויך דיא ערל-גגאן דערזעלבען האכשאטצען גגלערנט. דערגגרס. דאס איך עגגשלאططען אין יודען?"

„דוא ווייסט אינע יודען?"

„דאמולבע אים סך מינע מוططער גגפ-אגגס. יא. איך לעבגע אינע יודען; אללען דיעזע לעבגע אים ניכט שאארך גגגגס. אים בעשططמגער אויף מינגען עגגשططען אינגגגגגס-ווירקגן. דוא קגגגגס מיך גגגגס. לעבגע אקקעל. אים צו ווייططען, דאס איך שططגס נור דאס טהגע, וואס אין פיר גגס אונד רעכגס עראלגגגס האבבע. איך פערדאנקע דא דיעזע גגזונדהגגגע דיר אונד דיינגע מוططערדאאططגגגגס עצרעזונגגגס. פעולליגגס לאג דיא לעבגע מגס וודענטהגס, מיר זולבגער אונבגעוואוסס, אין מינגגס בלוטס. נגגגגס. דיא עגוואכטגגגס בגיא דער עططגגגס בגגאגגגגגשאאפטגגגגגס מיט אונד אונד פערבגגגגג